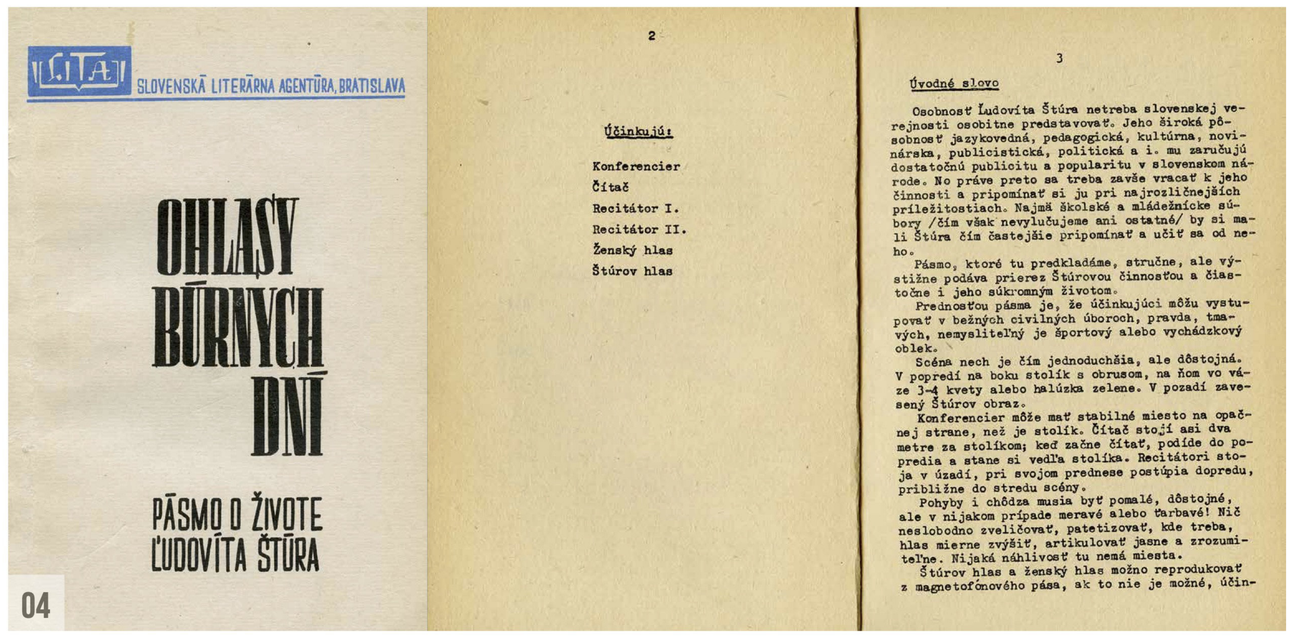

01

02

01 DIVNÝ JANKO, SLOVENSKÉ KOMORNÉ DIVADLO MARTIN (1994), RÉŽIA ROMAN POLÁK
02 EVANJELIUM PODĽA JONÁŠA (ZÁBORSKÉHO), POETICKÝ SÚBOR NOVEJ SCÉNY (1987), RÉŽIA MARTIN KÁKOŠ
03 ODCHOD Z BRATISLAVY, VYSOKÁ ŠKOLA MÚZICKÝCH UMENÍ (1995), RÉŽIA RASTISLAV BALLEK
04 TITULNÝ LIST JEVIŠTNÉHO PÁSMA OHLASY BÚRNYCH DNÍ
05 BULLETIN K INSCENÁCII AKO SME SA HĽADALI (RADOŠINSKÉ NAIVNÉ DIVADLO, 2003)
06 AKO SME SA HĽADALI, DIVADLO PRE DETI A MLÁDEŽ TRNAVA (1983), RÉŽIA JURAJ NVOTA
07 BULLETIN K INSCENÁCII AKO SME SA HĽADALI (DIVADLO PRE DETI A MLÁDEŽ TRNAVA, 1983)

LITA SLOVENSKÁ LITERÁRNA AGENTÚRA, BRATISLAVA

OHLASY BÚRNYCH DNÍ

PÁSMO O ŽIVOTE ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

Účinkujú:

Konferencier
Čítač
Recitátor I.
Recitátor II.
Ženský hlas
Štúrov hlas

2

3

Úvodné slovo

Osobnosť Ľudovíta Štúra netreba slovenskej verejnosti osobitne predstavovať. Jeho široká pôsobnosť jazykovedná, pedagogická, kultúrna, novinárska, publicistická, politická a i. mu zaručujú dostatočnú publicitu a popularitu v slovenskom národe. No práve preto sa treba zavše vracať k jeho činnosti a pripomínať si ju pri najrozličnejších príležitostiach. Najmä školské a mládežnícke súbory /čím však nevylučujeme ani ostatné/ by si mali Štúra čím častejšie pripomínať a učiť sa od neho.

Pásmo, ktoré tu predkladáme, stručne, ale výstižne podáva prierez Štúrovou činnosťou a čiastočne i jeho súkromným životom.

Prednosťou pásma je, že účinkujúci môžu vystupovať v bežných civilných úboroch, pravda, tmavých, nemysliteľný je športový alebo vychádzkový oblek.

Scéna nech je čím jednoduchšia, ale dôstojná. V popredí na boku stolík s obrusom, na ňom vo váze 3-4 kvety alebo halúzka zelene. V pozadí zavesený Štúrov obraz.

Konferencier môže mať stabilné miesto na opačnej strane, než je stolík. Čítač stojí asi dva metre za stolíkom; keď začne čítať, podíde do popredia a stane si vedľa stolíka. Recitátori stoja v úzadí, pri svojom prednese postúpia dopredu, približne do stredu scény.

Pohyby i chôdza musia byť pomalé, dôstojné, ale v mojakom prípade meravé alebo ťarbavé! Nič neslobodno zveličovať, patetizovať, kde treba, hlas mierne zvýšiť, artikulovať jasne a zrozumiteľne. Nijaká náhlivosť tu nemá miesta.

Štúrov hlas a ženský hlas možno reprodukovať z magnetofónového pása, ak to nie je možné, účin-

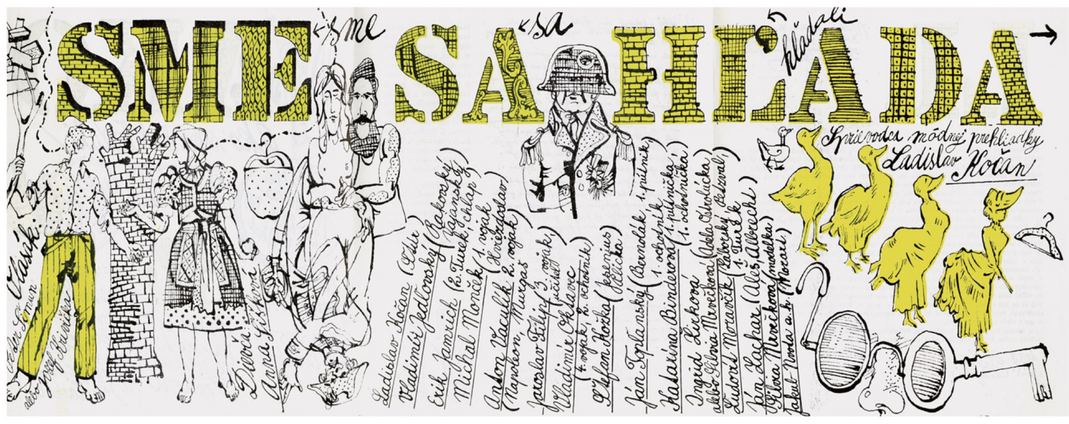
04

03

05

06

07

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

ĽUDOVÍT ŠTÚR – DOMINANTNÝ HRDINA DRÁM

Dramatické texty o Ľudovítovi Štúrovi, ako aj o známych predstaviteľoch národného hnutia začali vznikať už počas ich života a slovenskí dramatici pohnuté životné osudy národných dejateľov opisujú vo svojich hrách dodnes. Prvou drámou, v ktorej Ľudovít Štúr vystupuje ako jeden z hlavných hrdinov, bola hra *Odchod z Bratislavy* (*Odchod z Bratislavi*) z roku 1846. Jej autor, pôvodne študent prešporského lýcea Mikuláš Dohnány, ako priamy účastník historických udalostí oživil v hre príbeh odchodu študentov z Bratislavy (Prešporku) na lýceum do Levoče a za postavu Slavomila ukryl Ľudovíta Štúra. Z trojdejstvovej divadelnej hry sa zachovalo len torzo prvého dejstva a z neho iba necelé štyri výstupy. Hra sa na slovenskom javisku objavila iba raz – v roku 1995 ju uviedli študenti bratislavskej Vysokej školy múzických umení v réžii Rastislava Baleka, ktorý do inscenácie zakomponoval aj informácie z denníka Mikuláša Dohnányho.

Ako titulný hrdina sa objavuje Ľudovít Štúr v dráme s rovnomenným názvom, ktorej autorom je evanjelický kňaz zo Starej Pazovy (dnešné Srbsko), Štúrov pokrvný príbuzný Vladimír Hurban Vladimírov (VHV). Na pozadí historických skutočností v nej dramatik zobrazuje vybrané kapitoly zo života Ľudovíta Štúra, avšak príliš pateticky a idealizovane. Hra vyšla knižne v roku 1926, ale na slovenskom profesionálnom javisku sa nikdy neobjavila.

Prvenstvo v zaradení Štúra k hlavným postavám dramatickej literatúry patrí síce VHV, avšak najpodrobnejšie sa mu vo svojom diele venoval dramatik Karol Horák. Životné peripetie národného hrdinu opisuje vo viacerých drámach. Postavu Štúra nájdeme v hre z roku 1987 *Evanjelium podľa Jonáša (Záborského)*, v dráme *Apokalypsa podľa Janka (Kráľa) alebo Divný Janko* (1994); ako hlavný hrdina sa Štúr objavuje v dráme *„... príď kráľovstvo Tvoje...“* (1996) a v autorovej poslednej hre s názvom *Prorok Štúr a jeho tiene* (2015). Dramatik Horák využíva viaceré archívne a bibliografické pramene, z ktorých vytvára text s atypickou dramatickou štruktúrou. V drámach polemizuje s oficiálnym pohľadom na život a dielo Štúra a prehodnocuje ho na základe vlastných zistení.

Postava Ľudovíta Štúra sa často objavovala aj v textoch vydávaných pri príležitosti rôznych jubileí vytvorených pre „všeobecné využitie“ na oslavách spojených s osobnosťou Štúra či štúrovcov. K takým patrí napríklad text *Ohlasy búrnych dní* (1971) so žánrovým zaradením „pásmo o živote Ľudovíta Štúra“ určený najmä amatérskym a školským súborom. Žáner dramatického pásma využil vo svojom diele aj Juraj Sarvaš, ktorý Štúrov osud zasadil do svojskej dramatickej kompozície, a to hneď dvakrát. Prvú predstavil v roku 2003 pod názvom *Vyslanec zvolenský* a v jubilejnom roku 2015 vytvoril kompozíciu *Orol tatranský*, v ktorej sleduje najmä Štúrovo súkromie od študentských čias až do jeho posledných dní.

Štúrov životný príbeh stvárnili zaujímavou formou divadelníci Kamil Žiška a Miro Dacho, ktorí vytvorili spevohru v jednom dejstve pod názvom *Tvoj Ludevít* (2012). Postava Ľudovíta Štúra stojí v centre pozornosti aj v ďalších dramatických textoch – k tým pozoruhodným (ale aj polemickým) patrí hra Jany Juráňovej *Misky strieborné, nádoby výborné* (1997) a hra *Štúrovci (koncert zrušený)* z roku 2006, napísaná pre Slovenské komorné divadlo v Martine. Autori predlohy Dodo Gombár a Róbert Mankovecký v nej zhudobnili básnickú tvorbu štúrovcov a hľadali paralely medzi osudmi štúrovcov a súčasníkmi.

Divadelné texty, dramatické kompozície či scénické performancie, v ktorých ako jeden z hrdinov vystupoval Ľudovít Štúr, boli na javiskách slovenských divadiel uvádzané pomerne pravidelne. Väčšinou išlo o inscenácie, ktoré pripomínali revolučné udalosti rokov 1848/49 alebo zobrazovali činnosť štúrovskej generácie. Hrdinu s menom Ľudovít Štúr nájdeme napríklad medzi revolucionármi v projekte *Dúchanie do pahrieb* (Skalica, 1998), stretáva ho hlavná postava v hre Stanislava Štepku *Ako sme sa hľadali* (Divadlo pre deti a mládež v Trnave, 1983 a Radošinské naivné divadlo, 2003) a figuruje aj v hre Jána Pavlíka *Zamatový mat* (1998) či v hre Vladimíra Baleka *Bielikovci* (Divadlo GunaGu, 1990).

Ľudovít Štúr sa na javisku slovenských divadiel ocitol niekedy v pozícii hlavného protagonistu, inokedy ako doplňujúca či sprievodná postava. Niektoré inscenácie s hrdinom Štúrom zapadli v prachu divadelných dejín, iné zas boli výnimočné, špecifické a zaujali nielen divákov, ale rozprúdili polemiku aj v radoch kritikov. Všetky inscenácie boli uvedené v slovenských profesionálnych divadlách a majú spoločného menovateľa – Ľudovíta Štúr.

01

02

03

01 JÁN KOŽUCH, ĽUBOMÍRA KRKOŠKOVÁ
02 JÁN KOŽUCH
03 JÁN KOŽUCH, ĽUBOMÍRA KRKOŠKOVÁ
04 ĽUBOMÍRA KRKOŠKOVÁ, JÁN KOŽUCH
05 BULLETIN K INSCENÁCII
06 INSCENAČNÝ TEXT
07 RECENZIA PAVLA PALKOVIČA (PRÁCA, 6. 2. 1996, ROČ. 51, Č. 3)
08 JÁN KOŽUCH

04

Karol Horák

"...príď kráľovstvo *Tvoje*..."

Život, skutky a smrť proroka Ľudovíta /Štúra/

divadelná esej

Réžia	Roman Polák a.h.
Dramaturgia	Peter Kováč
Scéna	Jozef Ciller
Kostýmy	Mária Cillerová
Hudba	Róbert Mankovecký
Pohybová spolupráca	Eva Mankovecká a.h.

Osoby	a obsadenie
Herec	Ján Kožuch
Inšpicient	Martin Horňák
Šepkár	Štefan Halás
Ona	Ľuba Krkošková

Predstavenie vedie Ivan Kollár
Text sleduje Darina Mázorová

Slovenská premiéra – 26. a 27. januára 1996
v Martine
Tretia premiéra divadelnej sezóny 1995/96
459. premiéra Divadla SNP Martin

Scénu, kostýmy, parochne, rekvizity, osvetlenie a stavbu realizoval technický a dielenský kolektív DSNP pod vedením Petra Klaudinyho, Petra Hurtu, Soni Mušákovej, Jaroslava Daubnera, Vlada Kubiša, Dušana Gabonu, Jána Kurhajca, Zuzany Jankesovej, Štefana Planku, Dalibora Pročku a Jána Plicu.

Štúr súčasný a minulý

Jedna z myšlienok prvého životopisca Ľudovíta Štúra, jeho najbližšieho priateľa v dobrom i zlom, Jozefa Miloslava Hurbana, je táto: "Ľudovít zostane večne mladým mužom, večne výtvorom peknej mladosti, idealistom bez úhony, muž pritom celý činu, ktorý i keď rozum jeho váhal, duch sa k činom niesol, ktorého duch národa postavil a dejiny zapísu ho po boku tých meteoristických veľkých géniov, čo na kratší lebo dlhší čas tu obsluhovali oltáre národnej osvety, poézie, vedy, slobody, ako boli Puškin, Mácha, Stanko Vraz, kňaz Michal Obrenović, kňaz Danilo, ku ktorým tak blízkym sa cíti. On obetoval sa celý mládeži, aniž je v našom pokolení kto, koho tak cíti by mládež ako Štúra."

Hurbanov štýl je trochu kostrbatý, poznačený vyše storočnou patinou. Myšlienka však platí bezo zvyšku, niet k nej čo dodať, ani ubrať, netreba ju ani meniť. Knih a štúdií je o Štúrovi toľko, že už dávno prevýšili to, čo on sám za svoj krátky život napísal, a sú dokladom toho, ako sme sa k nemu približovali, ale aj od neho vzdalovali. Aj sám Hurban vo svojom komplexe pozabudol na všeličo, pričom o Štúrovi je dôležité aj to, čo o ňom nenapísal, pozabudol zaznamenať, alebo jednoducho nechcel dať vedieť.

Každá doba, v ktorej sme písali o tomto nesporne pozoruhodnom zjave moderných slovenských dejín, mu ušterdila svoje. Poučení dejinami a súčasnosťou akoby sme mu chceli nanútiť naše predstavy, pričom Štúra možno vykladať len z neho samého, z jeho doby, z jeho myšlienkového sveta, z cieľov, ktoré si projektovala jeho generácia, pričom on sám bol hlavným projektantom slovenskej budúcnosti. Z tohto aspektu Štúr nie je staromódny, starinársky či antikvárny, ale so svojím národným programom je aj prenikavo súčasný, a to vo všetkom, čoho sa dotkol, či už ide o jazyk, literatúru, osvetu, politiku.

Doteraz nás fascinuje jeho schopnosť vtiahnuť do siločiar magnetizmu svoje osobnosti celú generáciu. Sám si bol vedomý tejto svojej takmer nadprirodzenej sily a na pamätnom historickom mieste, na Devíne, prijal slovanské meno Velislav. Samozrejme, vo svojom úsilí nebol sám, vychoval zo svojich druhov mužov oddaných myšlienke, odhodlaných na čin.

Podľa týchto myšlienok a činov Štúr vychádza bez úhony a hany. Do akademických úvah o ňom sa len občas vlúdi niekto, kto spochybnil jeho miesto v strede generácie, ale hneď treba dodať, že to len nakrátko a v polemike s ním, z ktorej vychádzal bez ujmy na svojej prirodzenej autorite.

V Štúrovom diele je obsiahnuté všetko, čo potrebuje novodobý národ. Európske národy, ktoré už vo svojej histórii skúsili opojenie zo slobody, ale aj bolesť z jej straty, boli mu príkladom. Štúra teda nemožno vykladať len z našej, slovenskej reality, ale jeho portrét treba kresliť na širokom európskom plátne. Nevystačíme s jeho interpretáciou len na uhorskom priestore, pretože ten bol obmedzený. Už po stáročia sa jeho vládcovia zaujato usilovali zbaviť habsburského objatia, pričom nechceli nič vedieť o tom, že o rovnaké práva bojovali práve v tom priestore aj iné národy. Revolúcia v rokoch 1848–1849 dôsledne rozdelila tieto záujmy, narušila umelo a násilím udržiavané väzby a umožnila aj ozbrojeným Slovákom vystúpiť na mape politických pohybov Európy. Nebolo by to možné bez generácie, ktorá sa na tento čin pripravovala, pričom na prípravu nemala veľa času. S vedeckou akribíciou môžme vedľa seba ukladať fakty, udalosti, deje, zoradovať ich podľa významu, zmyslu, témy, odborov, ale ak vynecháme z tohto systému Štúra, zrúti sa logika nášho uvažovania.

Štúr však bol predovšetkým človek. Hlboko myslieci, uvažujúci, cítiaci. Systematik odchovaný na nemeckej klasickej filozofii, dôkladne poučený európskou a svetovou históriou, literatúrou, jazykovedou, národopisom, politikou, Slovák a Slovan. Uvedomoval si všetky vzťahy a väzby, súvislosti a skoro spoznal, že život sa nepohybuje len po vymyslenej dialektickej Heglovej špirále vývinu, ale že do deja vstupuje aj ľudský faktor, ktorý nemožno predvídať, nie ho ešte ovládať.

Takmer všetko možno preskúmať, prebádať, poodhaliť, ale navždy ako tajomstvo zostane Štúrov vzťah k ženám. Mladučká Mária Schröerová, Marie Pospíšilová, Adela Ostrolúcka. Zostanú len legendou, dôkladne zabíjravanou v Štúrovom srdci. Zostane však navždy v platnosti to, čo o ňom napísal Hurban, že "pekné sny a pekné žiale splodila v ňom láska častá. On nebol vôbec pre tento svet. On doniesol ovocie v ideáloch, a nie v synoch a dcérach."

Štúr teda prechádzal životom ako Odysseus okolo ostrova, ktorý obývali Sirény. Keď sa tadiaľ plavil, dal zalepiť svojim druhom uši voskom, aby nepočuli ich krásny vábivý hlas, pričom sám vábeniu unikal len tak, že sa dal priviazať o stožiar lode, aby sám neprepadol záhube.

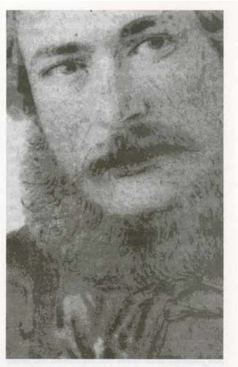
Štúrov život a dielo, jeho účinkovanie má teda aj vnútorný náboj, nie nezaujímavý, nie nedramatický. Ale paradox je v tom, že vždy sme sa približovali k jeho intelektuálnej veľkosti, menej, alebo vôbec sme sa nepribližovali k jeho človečiemu rozmeru.

Až dodatočne sa nám zdá, že dejiny sú rieka, ktorá nás unáša svojim prúdom. V skutočnosti je to inakšie. Sami hĺbime koryto pre naše činy, skutky, ktoré potom zaplaví tok rieky, ktorý nazývame história. Pod jej hladinou zosávajú stovky a tisícky ľudí, ktorí hĺbili koryto rieky. Vyčievajú len tí, čo sú nad hladinou, čo stáli nad udalosťami, videli, kde pramení rieka, kde ústia jej vody. Takouto osobnosťou bol Ľudovít Štúr.

O ňom je divadelná hra Karola Horáka.

Tomáš Winkler

05

JÁN KOŽUCH ako Herec v martinskej inscenácii hry K. Horáka „...príď kráľovstvo Tvoje..."

V súlade so zámerom sa autor odvrátil od klasického tvaru i od divadla

Po Záborskom a Kráľovi prorok Štúr

PAVOL PALKOVIČ
FOTO - MATÚŠ OEHA

K premiére novej hry K. Horáka v martinskom Divadle SNP

Vo svojej najnovšej tvorbe sa dramatik Karol Horák venuje „prehodnocovaniu" popredných osobností slovenského národného obrodenia. Jeho zjavným zámerom je odmýtizovávať slovenskú literárnu, kultúrnu a národnú minulosť. Pre svoj obrazoborecký tohto monumentu romantizmu a idolu jeho družiny, Karol Horák rezignoval na dva princípy obsiahnuté v jeho hrách o J. Záborskom a J. Kráľovi: na účinnosť historickej analógie, paralely medzi minulosťou a súčasnosťou a na klasický divadelný tvar, nechopný „stvárniť ľudský osud". Preto si za tematické východisko svojej „divadelnej eseje" o Štúrovi zvolil životný pocit, skúsenostné zázemie, názorové spektrum svojho súčasníka, presnejšie svoje vlastné. (Napokon, takýto občiansko aktuálny pohľad uplatnil veka postreleného, opusteného, izolovaného od sveta policajným dozorom Bachovho režimu. V extatický ladenej životnej bilancii zúfalca sa opätovne vracia k dvom aktivitám Štúra, v ktorých čiastočne alebo úplne zlyhal: k revolúcii a k jeho láskam. V takto navodenej situácii nemôže byť odpoveď na neodbytnú otázku, aký to všetko malo zmysel, iná ako krajne skeptická a depresívna. Slovom z monumentu zostali ruiny, zo Štúra ľudská (či aj dejinná?) troska, z popola starej jednostrannosti sa zrodila jednostrannosť nová, opačná. Pocit nenaplnenia Štúrových vlastných predstáv a ideálov sa tu dosť paradoxne zmbi s pocitom nedocenenia jeho usilovania i vykonaného diela zo strany tých, pre ktorých sa obetoval. Týmto pólom výpovedi mieri Horák priamo do radov svojich nehodných spoluobčanov.

Autorov subjektivistický, miestami tézovitý prístup k téme „proroka" Ľudovíta (Štúra) sa odrazil v postmodernistickej „skládke" protirečení v slohovej výstavbe hry: vysoké sa tu stretá s nízkym, emocionálne exponované s parodistickým, patetické až kazateľské s civilisticky prízemným, naturálnym, groteskným a podobne. Sólistické poňatie štúrovskej témy, doplňované záskokmi, má svoje úskalia. Spomeniem aspoň jedno. Autora na Štúrovi neustále provokuje i prifahuje jeho charizma. Ale tá sa dá ukázať i dokázať iba predvedením účinku tejto sily na iných - priateľoch či nepriateľoch. A tí zjavne chýbali - Hercovi i dívkovi.

Roman Polák pri tejto inscenácii vari najvypuklejšie preukázal pocitovú, myšlienkovú príbuznosť s autorom. So svojím tímom (scénograf J. Ciller, kostýmografka M. Cillerová, autor hudby R. Mankovecký, dramaturg P. Kováč) vytvoril z eseje spektakulárne dielo, predovšetkým v prvej časti. Bez podceňovania zásluh všetkých spolupracovníkov treba podčiarknuť, že hlavnú farchu nefalšnej slohy zobral na seba Ján Kožuch ako Herec. Potvrdil znova, že je to pán Herec, a to nielen v martinských, ale aj celoslovenských relácich. V samotnom martinskom divadle ide z jednej veľkej roly do druhej a vždy sa predstaví s novým jedinečným hereckým rukopisom, s rozohratím toľkých motivických a výrazových plôch i nuansí, že možno hovoriť o hereckej charakterovej štúdii. V Hercovi zvládol mimoriadne široké a prekvapujúco sa striedajúce spektrum motivických, časovo priestorových rovín, štýlových, žánrových prvkov a postupov. M. Horňák s bravúrou obhospodaroval predovšetkým parodický, groteskno pitoreskný pól Hercových reflexií, zatiaľ čo Š. Halás sa v súlade s textom pohyboval skôr v rovine obrannej, miestami až kazateľskej. E. Krkošková statočne zápasila so svojou dosť výlučnou, osihotenou a chimerickou hmlistou troj- či štvorrolou.

Je dobré, že martinské divadlo iniciuje Karola Horáka v hektickej spolupráci a novým a novým experimentom na poli bádania a kritického reflektovania našej súčasnej minulosti. Každá taká skúsenosť je cenná. O jej hodnote vydá napokon svedectvo ten najkompetentnejší - dívak. Pri tejto inscenácii bude zvlášť zaujímavý ohlas vyspelého martinského publika.

07

DIVADLO SNP MARTIN

KAROL HORÁK

"...príď kráľovstvo Tvoje..."

Život, skutky a smrť proroka Ľudovíta /Štúra/

Osoby:

Herec
Šepkár
Inšpicient
Ona

06

I.ČASŤ RÁMEC - EXPOZÍCIA

Štúr: Čo tu chcete? Je skúška. Posledná! Kto vie, či bude predstavenie. Žas to niekto poplietol. Je to len moja skúška Štúra. Keď ste už tu, tak ostaňte.
(Sám v priestore.): Toto mám najradšej. Prázdna scéna. Skutočnosť sa ešte nepredstiera, život sa nekašíruje - žiaden ten cukrkandel ani marcipán výtvarníka. A čo tu bude o pár hodín po premiére ? Aplauz, kvety, ale aj kdesi vzadu v hlave pocit, že je zase KONIEC malého sveta HRY: ľudský osud sa nedá adekvátne stvárniť v klasickom divadelnom tvare...(Hodinky, kričí do tmy.) Je tu niekto? Okrem divákov, ktorých sem zobral niekto omylom.
Ona: Tu som!
Štúr: Kto si?
Ona: Múza!
Štúr: Ty si múza?! V dnešných časoch? Tá s maskou tragéda? Či komika? Alebo tá čo nesie v rukách nebeský glóbus? Citaru, flautu? Lýru?
Ona: Chceš predsa, dychtíš po vavrínovom venci...
Štúr: Si vila?
Ona: Chceš predsa, aby sa predstavenie začalo...
Štúr: Kto si?
Ona: Každé divadlo má svoje fluidum. Má svoju múzu, čo vyjchne život neživým predmetom i tebe, čo prichádzaš z vonku z nehostinnej skutočnosti.
Štúr: O čom to je ? Mám vykradnutú hlavu, vypadáva mi text. Ako je to v strede ? (Šomre si nezrozumiteľne text.) A pritom - Štúrova postava - veľkolepá úloha! Zrejme som to nezvládol. Ako herec som vedľa. Potrebujem zbehnut celú hru ešte raz, lebo to zvrzem. Bohužiaľ táto moderna! Experiment, vôbec toto štúdio...Mám radšej oponu, klasické kukátko a od nuly až po vrchol klasický príbehový oblúk..! Kde je režisér?
Počujete ma ?

1

Inšpicient (Prenosný režisérsky pult vlečie za sebou.): Režisér je s autorom, ktorý chce aby sme zaradili do predstavenia ešte nový text!

Štúr: Zmena v texte je autorova nádej, že divadelná inscenácia konečne splynie s predstavením, ktoré beží v jeho megalomanskej hlave, Súbor, ako vždy, nemá na autora. Kde sú ostatní ?

Inšpicia: Zatiaľ sme len my dvaja. Skúška je tajná, aby sa jej náhodou nazúčastnil spisovateľ.

Štúr: A to tu nie je ani šepkár ?
Inšpicient: Mihol sa v bufete, je tu každú chvíľu!

Štúr: (Výbuch.) Mihol sa ?! Ja tu jediný mám byť presne na čas ?!

Inšpicient: Šepkár na scénu! Šepkár, okamžite do štúdia! - Nejaké problémy ?

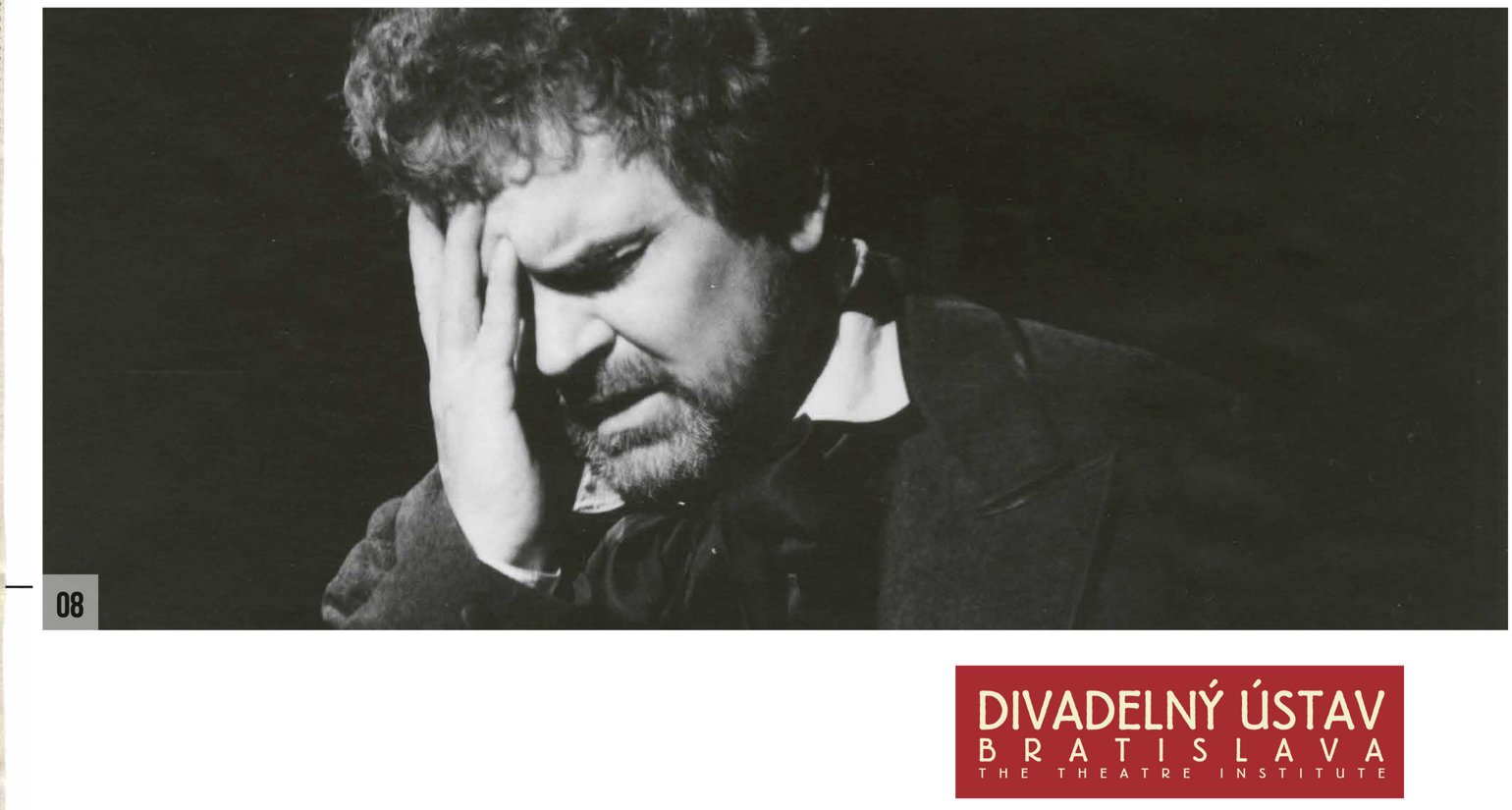
Štúr: Nie.

Inšpicient: Dám to od začiatku, to ide aj bez šepkára. Prípadne nahodím šlágvort ja...(Nápis na digitále:ŽIVOTNÝ PROGRAM.) Dávam gong. Svetlo: Chlapci, ste tu! (Ťukne do tlačidla, pomaly sa prelne aj jemné iluzívne svetlo. Prudká zmena hercovho interpretačného štýlu.

ŽIVOTNÝ PROGRAM

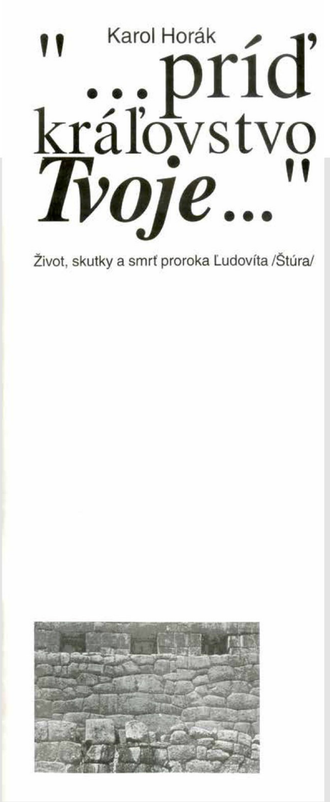
Štúr: Je to možné - (Hľadá správnu formuláciu.)
Dá sa to -
Musí sa to -
Človek by mal...na začiatku svojej púte životom...mohol by - môže - projektovať - na prahu mladosti - svoj budúci

2

08

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

„... PRÍĎ KRÁĽOVSTVO TVOJE...“
ŽIVOT, SKUTKY A SMRŤ PROROKA ĽUDOVÍTA (ŠTÚRA)

DIVADLO SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVSTANIA
MARTIN, 1996

V slovenskej dramatickej spisbe sa osobnosti Ľudovíta Štúra veľmi podrobne venoval známy slovenský dramatik Karol Horák, ktorý novátorsky stvárnil osudy viacerých národných „učebnicových“ hrdinov. Hru *„... príď kráľovstvo Tvoje...“* s podtitulom *Život, skutky a smrť proroka Ľudovíta (Štúra)* komponoval ako „modernú javiskovú esej“ zasadenú do divadelnej skúšky, na ktorej sa ocitá jedna z kľúčových osobností slovenských dejín. Ambíciou dramatika Horáka nebolo vytvoriť tradičnú historickú hru, ale dynamickú divadelnú fresku, v ktorej pomocou historických súvislostí polemicky otvorí problémy súčasnosti. Usiloval sa odhaliť vnútorný svet Ľudovíta Štúra, ktorý už nie je v pozícii ideálneho slovenského hrdinu, ale ocitá sa v zornom uhle „veľkého zrkadla“. V ňom sa odrážajú jeho vnútorné protiklady, mnohoraké dilemy a spory. A tak už od prvého výstupu bojuje Horákov Štúr nielen s ideami, ale najmä so sebou samým. Jeho výpovede o stave súdobej spoločnosti sa prelínajú s obrodeneckými i revolučnými myšlienkami a vyúsťujú do idealistických vízií o slovenskom národe a jeho budúcnosti. Štúrove „spovede“ sú konfrontované s reálnymi udalosťami, s jeho ideovým odkazom pre súčasníkov. Do zložitej mozaiky vzťahov vstupujú aj Štúrovi spoluhráči či protihráči – autentické postavy jeho súčasníkov (Lajos Kossuth, Mihailo Obrenović, Jozef Miloslav Hurban a iní).

Pod réžiu prvej známej inscenácie, v ktorej Ľudovít Štúr vystupuje ako titulný hrdina, sa podpísal Roman Polák. Režisér využil invenčný postup prepojenia dvoch rovín – reálnej (atmosféra divadelnej skúšky) a iluzívnej (divák je vtiahnutý do skúšky a ilúziu začína vnímať ako realitu). Vďaka zvoleným divadelným prostriedkom sa inscenátorom podarilo poukázať na rozporuplnosť a istú problematickosť v interpretácii osobnosti Ľudovíta Štúra. Javiskový Štúr je totiž až prekvapujúco váhavý, človek hľadajúci, často nepochopený a neustále zápasiaci medzi rozumom a citmi. Dej hry rámcovaný divadelnou skúškou (na ktorú okrem Herca – Štúra prišli iba Inšpicient a Šepkár) vystavali tvorcovia ako pestrú mozaiku reálnych príbehov a divadelného reálu. Tieto obrazy sa navzájom prelínajú v rýchlych strihoch s vynikajúcimi hereckými výkonmi (najmä predstaviteľ hlavného hrdinu Ján Kožuch si podmanil diváka osobným šarmom a intelektuálnou silou výpovedí).

Autor: Karol Horák
Dramaturgia: Peter Kováč
Scéna: Jozef Ciller
Kostýmy: Mária Cillerová
Hudba: Róbert Mankovecký
Réžia: Roman Polák
Premiéra: 26. januára 1996

Účinkujú:
Ján Kožuch (Herec), Martin Horňák (Inšpicient),
Štefan Halás (Šepkár), Ľubomíra Krkošková (Ona)

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

01

02

03

04

01 RADOSLAV KURIC, ŠTEFAN ŠAFÁRIK, SVETLANA SARVAŠOVÁ, SILVIA DONOVÁ
02 RADOSLAV KURIC
03 SVETLANA SARVAŠOVÁ, SILVIA DONOVÁ
04 JURAJ SARVAŠ
05 SVETLANA SARVAŠOVÁ, SILVIA DONOVÁ
06 INSCENAČNÝ TEXT
07 BULLETIN K INSCENÁCII
08 JURAJ HAVIAR
09 JURAJ SARVAŠ

05

06

11

Štúr /Zanietene/ Ona je síce ako popoluška medzi tými rečami,
ale len preto, že je utajená pred svetom. Že nám ju nedovolia používať
Reč naša, slečna Adelka je ako Hron, alebo ešte lepšie ako Váh, ktorý
prudko tŕtolí, udiera sa o skaliská, zalomcuje srdcom, potom zasa po-
kojne pohráva sa s kamienčekmi, pošumieva po nich, zas ticho ide hl-
bočinami a srdce ukolembá. Taká je slovenčina naša. Ale teraz potre-
bujeme, aby burácala.

Adelka My ženy radšej máme lyrické verše. Počula som tiež niečo o tom
mladom Braxatorisovi. Bol vychovávateľom neďalekého Zvolena –
v Rybároch. Vraj ten píše krásne o láske. Ľudovít – hovoria, že preto
ste sa s ním dostali do sporu. Ale veď, ako vás pomaly spoznávam, ste
tiež citlivý človek. Prečo teda?

Štúr Slečna Adelka niet času teraz na lásku, chcem povedať na lyriku.
Národ ak nemá zapadnúť do zabudnutia, potrebuje, aby jeho vzde-
lanci sa búrili proti svojvôli mocných, proti vláde. A potom je to aj
otázka biedy – ľudia sú zotročení v poddanstve.

Adelka Možnože vás aj chápem. Ale nepovedzte mi, že z toho.. toho
Štúr Sládkoviča – to je jeho básnické meno. Adelka! Z toho Sládkoviča niečo
neviete naspamäť. Keby som vás pekne poprosila...

Štúr Akoby som vám niečo mohol odmietnuť –
Recituje - Slovensko mladé, rodisko moje
aj mohyla mojich kostí!
V tebe mám pekných obrazov dvoje
a dvoje veľkých ľúbostí!
Ako je krásna, tá moja deva,
aká k tej ľúbosť vo mne horieva.
tak ty a k tebe otčina!

12

Ako tys' pekná krajina moja,
ako mladistvosť milá mi tvoja
tak pekná, milá Marina!

Adelka /Po pauzičke/ Naozaj krásne. Ale veď to je aj o vlasti. Neviem
v čom máte rozpor?

Štúr Nepopieram je to krásne. Len pochopte že my ideme – akoby som
vám to povedal – do boja na život a na smrť a preto nemôžeme...

Adelka Nechcem sa do politiky miešať. Ale nemal by novinár, pán redaktor,
len čitateľom svojich novín oznamovať čo sa deje doma i vo svete?
A vy vo svojich národných novinách dosť útočíte na vládu.

Štúr Neútočím na vládu slečna Adelka z pasie. Bránim len pravdu.
Poukazujem na ťažké položenie slovenského
ľudu a dávam návody, čo by sa u nás malo zlepšiť, aby z toho mala
osoh celá krajina.

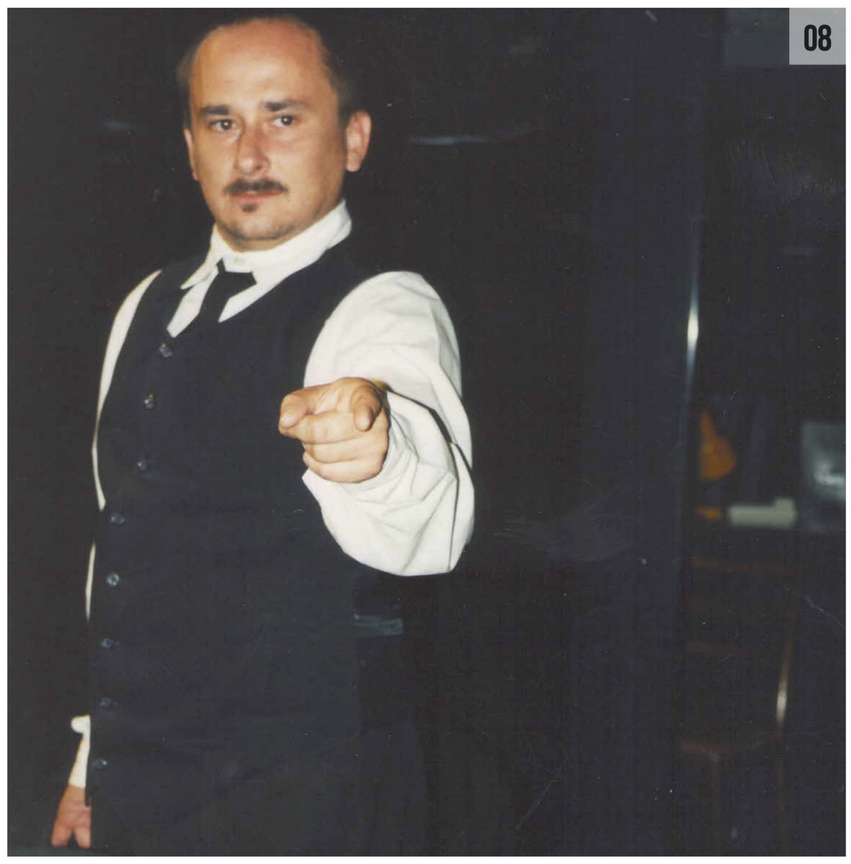
Adelka Neviem to ešte posúdiť, asi mi chýba spätosť s vašimi záujmami.
Keby som bola do veci lepšie zasvätená, možno by sa naše názory
zbližili. Obraciate sa stále na ľud. Kto je to ľud? Nevzdelaní
sedliaci. Vaše miesto nie je medzi nimi. Vy ste sa dostali medzi
vzdelancov. Tam je vaše miesto.

Štúr To je chyba mnohých našich vzdelancov. Hanbia sa za svoj pôvod.
Ostanem verný ľudu, z ktorého pochádzam. Aj keby to malo
mať pre mňa zlé následky. Spoločenské i osobné.

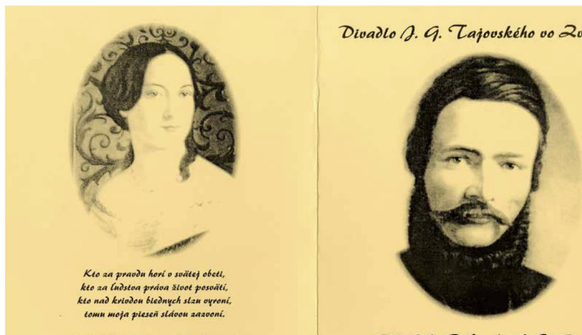
Adelka Vážim si ľudí pevných zásad, aj keď s nimi nesúhlasím. Ste hrdý i
tvrdý. Teraz musíte byť taký. Idete na snem do Prešporku. Pokúsime
sa tam s apkom prísť. Boh vás sprevádzaj pán Štúr.

Prudká zmena svetla. Hudobný dramatický motív.
Diák bratislavského hradu, preľnúť do diáku budovy
starého snemu na Michalskej ulici. Štúr za pultom. Oproti stoličkám
Na jednej sedí Kossuth – pri ňom stojí vyslanec.

06

08

Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolene

VYSLANEC ZVOLENSKÝ

Kto za pravdu horí o svätej obeti,
kto za ľudstvom práca život posvätí,
kto nad krivdou biednych slzu vyroní,
tomu moja pieseň zdôvodnenie.

Kto si stojí v slove, čo priam zhikne svet,
komu nad statočnosť oceca o nebi niet,
koho dar nezvedie, hrozba nezlomí,
tomu moja pieseň zdôvodnenie.

(Karol Kuzmány - dôverný priateľ rodiny Ostrolúckych.)

Vážení návštevníci divadla!

Toho roku si pripomíname sedemstošesťdesiate výročie udelenia mestských práv Zvolenu (1243). Ale v tomto roku si pripomíname aj viac okrúhlych výročí, ktoré sa viažu k tomuto historickému mestu. Pripomíname si stopäťdesiate výročie úmrtia vzácnej ženy Adely Ostrolúckej, veľkej lásky Ľudovíta Štúra. Pred stopäťdesiatimipiatimi rokmi Ľudovít Štúr ako vyslanec zvolenský bojoval za národné práva a uznanie reči slovenskej na Uhorskom sneme v Bratislave v roku 1848. On bol jedným zo zakladateľov slovenského spisovného jazyka v roku 1843 - stošesťdesiate výročie. A treba si pripomenúť i stodvadsaťdesiate výročie narodenia a stodvadsiate výročie smrti veľkého národovca, vzdelanca dr.Jozefa Kozáčka, rodáka zvolenského.

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského nechce stáť bokom od týchto významných výročí. Mesto Zvolen zohralo významnú úlohu v našich dejinách a v revolučných rokoch 1848-49 bolo veľmi aktívne. Magistrát mesta zvolil za vyslanca snemu Ľ. Štúra. Zvolenský rodák, katolícky farár dr.Jozef Kozáček sa zúčastňoval na národnom pohybe a v roku 1849 viedol slovenskú národnú deputáciu k cisárovi Františkovi Jozefovi so žiadosťami slovenského národa. Dá sa povedať, že to bol prvý slovenský diplomat. Ale spomíname i na vzácnu ženu Adelu Ostrolúcku. Vo vysokých šľachtických kruhoch obracala pozornosť na slovenský národ, na jeho veľké tradície, na jeho reč, piesne i na slovenských vzdelancov. Tak na ňu pôsobil tento náš veľký muž. Aj v dramatickej kompozícii venujeme jej životu značnú pozornosť. Je spriaznená s mestom Zvolen nielen preto, že sa narodila v neďalekej Ostrej Lúke, ale jej otec bol podžupanom Zvolenskej stolice a dopomohol k tomu, aby magistrát starého Zvolena zvolil Ľ.Štúra za svojho vyslanca. Ľ.Štúr patrí k ľudsky čistým charakterom, ktoré by mohli byť vzorom pre mládež v čase, keď takéto charaktery chýbajú. Predstavenie cez dramatický text a situácie chce napomôcť k lepšiemu poznaniu tohoto obdobia našej histórie a priblížiť ho i našej mládeži. Veríme, že inscenácia bude dôstojnou bránou do 55. sezóny Divadla J.G.Tajovského.

Juraj Šarvaš

07

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského
Ing.Marcela Krková, riaditeľka
JURAJ SARVAŠ

VYSLANEC ZVOLENSKÝ

Dramatická kompozícia o vyslancovi kráľovského mesta Zvolen na Uhorský snem.

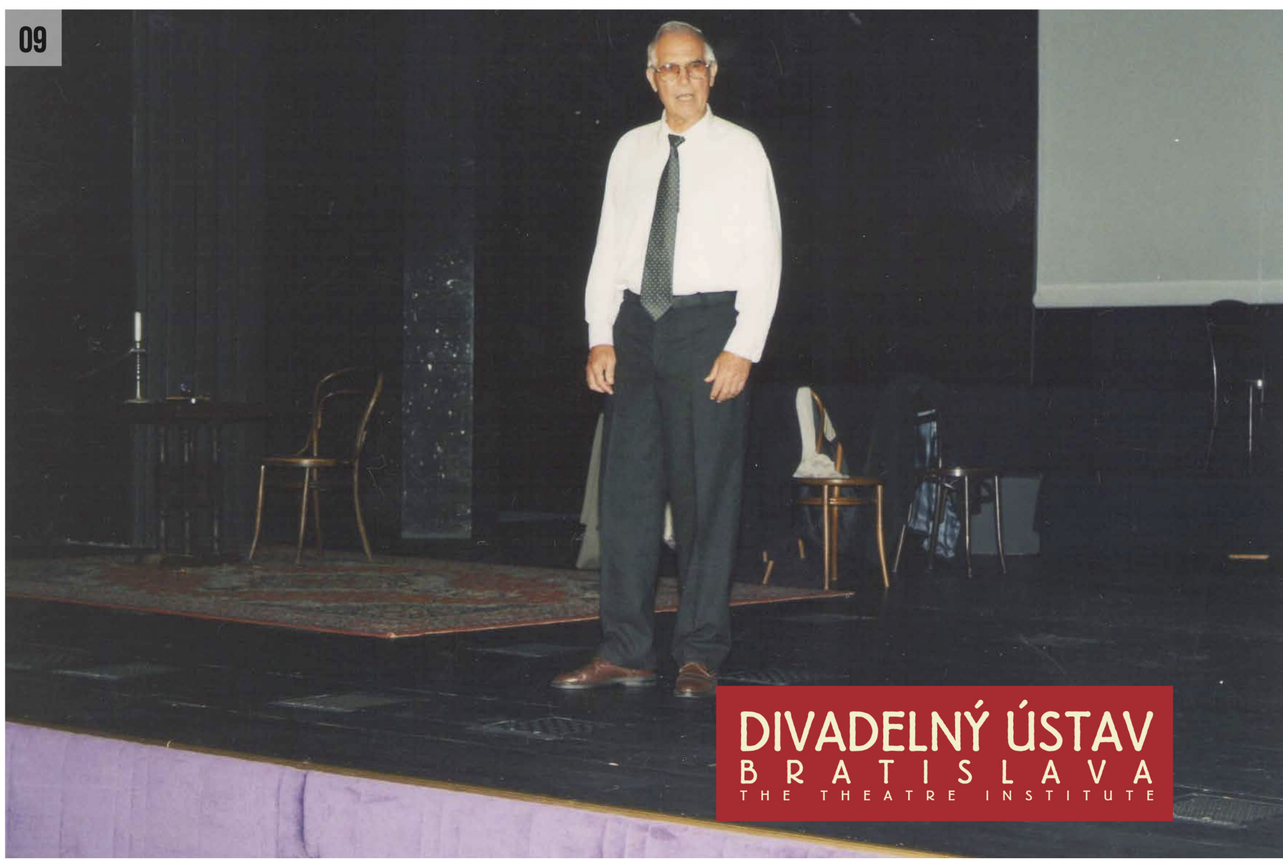
Osoby a obsadenie

Ľudovít Štúr	Radoslav Kuric
Adela Ostrolúcka	Silvia Donová
Barónka Ostrolúcka	Svetlana Šarvašová - Csudayová
Barón Ostrolúcky	Štefan Šafárrik
Lajos Kossuth	Dušan Cinkota
Služby	Juraj Haviar
Kronikár	Juraj Šarvaš a.h.
Hlas dr.Kozáčka	Andrej Mojžiš a.h.
Richtár Zvolena	Vladimír Rohoň
Scéna a kostýmy	Jaroslav Valek a.h.
Fotografická spolupráca	Karol Demuth a.h.
Grafická spolupráca	Ivan Bireš a.h.

Dramaturgia, scenár a réžia...Juraj Šarvaš a.h.

Ďalej spolupracovali: Ján Chalupka, Pavol Prokein, Katarína Melichová,Anna Ďuríková, Alena Bogáňová, Jana Jarecková, Jozef Novák, Dušan Špaina, Vladimír Krapa, Ondrej Kniniak, Vladimír Kuchár, Peter Petrinec, Ivan Cingel, Peter Čiž, Rastislav Pardaja, Roman Spiro, Jana Nagyová, Marta Slosiariková, Marina Putiš ová, Anna Mojžišová, Anna Janoščíková, Radek Zifčák, Ivan Volek, Stanislav Kačera, Pavel Pernecký, Juraj Kacián, Peter Kohút,.
Prevádzkové oddelenie: Eva Hajnáková - vedúca, Dana Blaťková, Mária Koltiaľiková, Jiřina Rohoňová a Marián Hornický.

55.sezóna - 368. premiéra
Premiéra 3.9.2003 o 14.OO hod.

09

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

VYSLANEC ZVOLENSKÝ

DRAMATICKÁ KOMPOZÍCIA O VYSLANCOVI KRÁĽOVSKÉHO MESTA ZVOLEN NA UHORSKÝ SNEM

DIVADLO JOZEFA GREGORA TAJOVSKÉHO VO ZVOLENE, 2003

V roku 2003 oslavovalo mesto Zvolen hneď niekoľko výročí – 760. výročie udelenia mestských práv, 150. výročie úmrtia Adely Ostrolúckej a 155. výročie zvolenia Ľudovíta Štúra za poslanca do uhorského snemu za mesto Zvolen –, a preto sa vedenie Divadla Jozefa Gregora Tajovského rozhodlo pripomenúť si tieto udalosti a ich hlavných protagonistov aj na javisku. Úlohu dramaticky spracovať spomínané jubileá zverili divadelníci skúsenému hercovi, recitátorovi a autorovi Jurajovi Sarvašovi, ktorý životné osudy a činnosť štúrovskej generácie sleduje už niekoľko desaťročí. Známy ctiteľ poézie slovenských romantikov pripravil scénické pásmo pod názvom *Vyslanec zvolenský* (2003) s podtitulom *Dramatická kompozícia o vyslancovi kráľovského mesta Zvolen na Uhorský snem*. V hre sa zameral najmä na tie kapitoly Štúrovho života, ktoré sa spájajú s jeho politickou činnosťou a so vzťahom k Adele Ostrolúckej, a tak na scéne opäť ožil známy romanticky ladený príbeh o nenaplnenej láske medzi poslancom a vzdelanou šľachtičnou.

Inscenácia *Vyslanec zvolenský* približuje formou oslavného literárno-hudobného pásma historické udalosti a súkromie významných osobností našich dejín. Prostredníctvom kronikára a dramatických hrdinov (Ľudovít Štúr, Adela Ostrolúcka, Mikuláš Ostrolúcky, Lajos Kossuth) osvetľujú tvorcovia niekoľko kľúčových miest v Štúrovom živote, okolnosti jeho poverenia zastupovať mesto Zvolen na uhorskom sneme, približujú snemové vystúpenia a zobrazujú polemiku s Lajosom Kossuthom. Spolu s líniou verejného pôsobenia odkrývajú aj Štúrov súkromný život akcentujúc romantický ráz vzťahu s Adelou Ostrolúckou. Tento typ scénickej produkcie sa zameriaval na jediný cieľ – pripomenúť dejinné udalosti, adorovať historické osobnosti a edukovať diváka. A hoci bola zvolenská inscenácia služným a kultivovane zvládnutým dramatickým pásmom, zostala v zomknutí tradičného javiskového stvárnenia historických osobností a z interpretačného hľadiska sa len niesla v línií doslovného tlmočenia známych faktov a skutočností. Ani scénickým tvarom, ani ponúknutým príbehom neponúkala možnosť pre polemické úvahy či kritické zamyslenia.

Autor: Juraj Sarvaš
Dramaturgia a réžia: Juraj Sarvaš
Scéna a kostýmy: Jaroslav Valek
Premiéra: 3. septembra 2003

Účinkujú:
Radoslav Kuric (Ľudovít Štúr), Silvia Donová (Adela Ostrolúcka),
Svetlana Sarvašová (Barónka Ostrolúcka), Štefan Šafárik (Barón Ostrolúcky),
Dušan Cinkota (Lajoss Kossuth), Juraj Haviar (slúžny), Juraj Sarvaš (kronikár),
Andrej Mojžiš (hlas dr. Kozáčka), Vladimír Rohoň (zvolenský richtár)

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

01

02

03

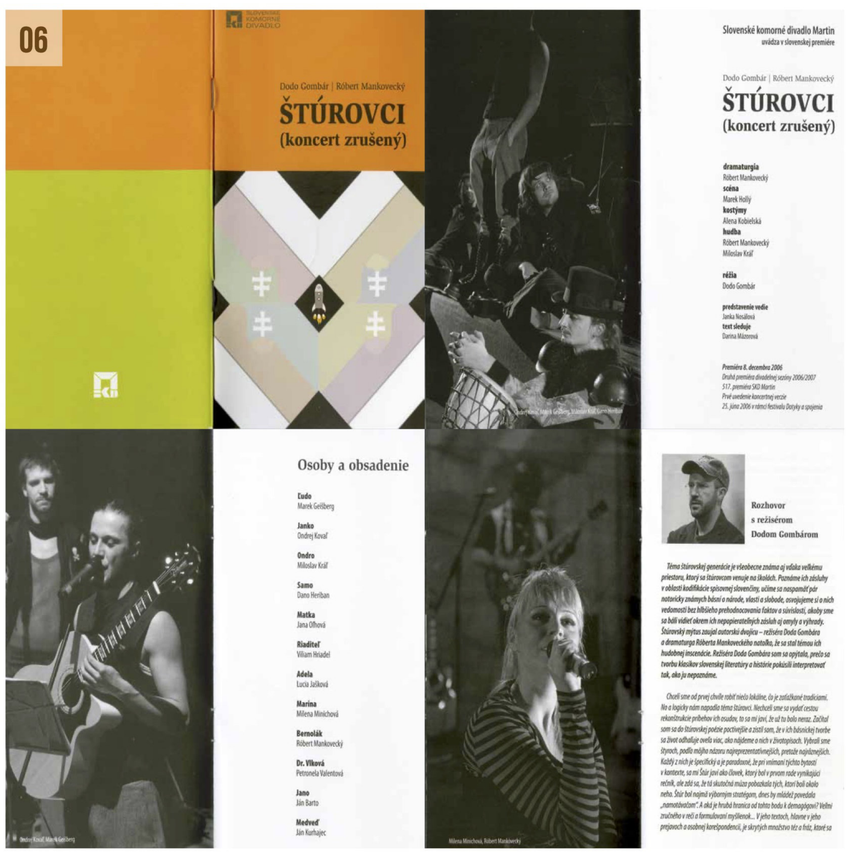
01 ZÁBER Z INSCENÁCIE
02 ONDREJ KOVAĽ, MAREK GEIŠBERG, DANIEL HERIBAN, MILOSLAV KRÁĽ, RÓBERT MANKOVECKÝ
03 MILENA MINICHOVÁ, LUCIA JAŠKOVÁ, ONDREJ KOVAĽ, RÓBERT MANKOVECKÝ, MAREK GEIŠBERG
04 MAREK GEIŠBERG
05 MILENA MINICHOVÁ, LUCIA JAŠKOVÁ
06 BULLETIN K INSCENÁCII
07 MILENA MINICHOVÁ, JANA OĽHOVÁ
08 HORE: MILENA MINICHOVÁ, DANIEL HERIBAN, MILOSLAV KRÁĽ V STREDE: JANA OĽHOVÁ, JÁN BARTO, ONDREJ KOVAĽ, VILIAM HRIADEL, LUCIA JAŠKOVÁ, MAREK GEIŠBERG, PETRONELA VALENTOVÁ DOLE: JÁN KURHAJEC, RÓBERT MANKOVECKÝ

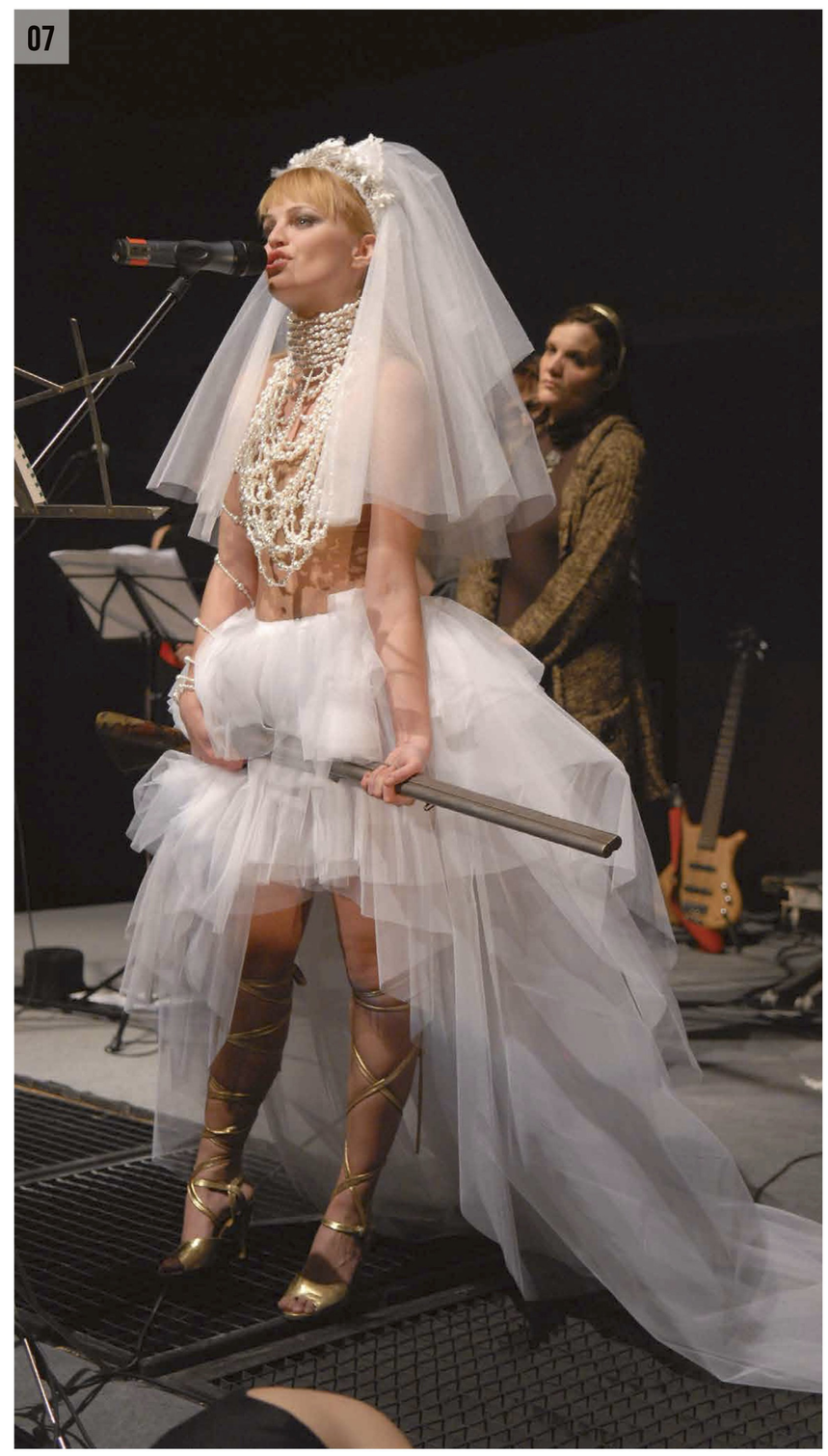
04

05

06

07

08

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

ŠTÚROVCI (KONCERT ZRUŠENÝ)

SLOVENSKÉ KOMORNÉ DIVADLO MARTIN, 2006

Pozoruhodný autorský koncept režiséra Doda Gombára a dramaturga Róberta Mankoveckého *Štúrovci (koncert zrušený)* vyšiel z koncertného projektu uvedeného počas festivalu Dotyky a spojenia 2006 v Martine. Úspech festivalovej hudobnej prezentácie presvedčil tvorcov o zmysluplnosti javiskovej realizácie, a tak k hudobným výstupom doplnili činohernú zložku. Jadro inscenácie tvorí generálna skúška štvorčlennej kapely pred jej prvým koncertom v malom kultúrnom dome. Piesňový repertoár kapely pozostáva zo zhudobnenej poézie štyroch najreprezentatívnejších osobností štúrovskej generácie – Ľudovíta Štúra, Andreja (Ondreja) Sládkoviča, Janka Kráľa a Sama Chalupku. Starodávna poézia v modernom stvárnení získava novodobý ráz a pôsobí nesmierne sugestívne a obzvlášť aktuálne. Prostredníctvom burácajúcej hudby a piesní sa diváci dozvedia množstvo zaujímavostí zo životných osudov štúrovcov.

V inscenácii *Štúrovci (koncert zrušený)* možno sledovať hneď niekoľko tematických a motivických rovín – rovinu aktuálnu, v ktorej inscenátori vyjadrujú vzťah k veciam národným; rovinu príbehu „garážovej kapely“, ktorá sa odhodlala na koncertné vystúpenie, a tretiu vrstvu, v ktorej sú naznačené vnútorné vzťahy medzi mladými štúrovcami (dilema medzi „neškodným“ úsilím o národnú kultúru a „riskantným“ bojom za národnú slobodu). Osudy štúrovcov sa tu preskupujú s osudmi členov kapely – aj hudobníci museli roky čakať na príležitosť, rovnako ako štúrovci, a tiež sú medzi nimi nezhody. Rozhodujúci člen kapely Ľudo (Marek Geišberg) je permanentne nahnevaný a nespokojný, chce iba organizovať a jeho postoje vyvolávajú hádky so Samom (Dano Heriban), Ondro (Miloslav Kráľ) zasa všetko spochybňuje. Členovia kapely vyjadrujú prostredníctvom naživo hraných a spievaných piesní svoje postoje a názory na spoločnosť, na vlastenectvo i nacionalizmus. Cieľom inscenátorov bolo priniesť na martinské javisko problematiku, ktorá je už desaťročia zaťažená interpretačnými tradíciami a národnými mýtmi. Usilovali sa ju pomocou scénických prostriedkov problematizovať a kriticky sa zamýšľať nad hodnotami i dosahom odkazu štúrovskej generácie pre vtedajšiu i dnešnú spoločnosť.

Autori: Dodo Gombár, Róbert Mankovecký
Dramaturgia: Róbert Mankovecký
Scéna: Marek Hollý
Kostýmy: Alena Kobielska
Hudba: Róbert Mankovecký, Miloslav Kráľ
Réžia: Dodo Gombár
Premiéra: 8. decembra 2006

Účinkujú:
Marek Geišberg (Ľudo), Ondrej Kovaľ (Janko), Miloslav Kráľ (Ondro), Dano Heriban (Samo), Jana Oľhová (matka), Viliam Hriadel (riaditeľ), Lucia Jašková (Adela), Milena Minichová (Marína), Róbert Mankovecký (Bernolák), Petronela Valentová (Dr. Vlková), Ján Barto (Jano), Ján Kurhajec (medveď)